

KIMYOVIY MODDALARDAN O'TKIR ZAHARLANISHLAR

Nishonova Dilrabo Kamoliddin qizi

Subanova Sevara Sayfiddin qizi

*Abu Ali Ibn sino jamoat Salomatligi Texnukumi Kattalarda va Bolalarda
hamshiralik ishi kafedراسi O'quvchisi*

Annotatsiya: Bugungi maqolamizda Dori va kimyoviy moddalar bilan zaharlanish belgilari. Kimyoviy moddalar (benzin, kerosin, mashina-poyafzal moylari, dori moddalar va hokazolar)ni og`iz orqali qabul qilish tufayli yuzaga kelgan zaharlanishlarda oradan yarimbir soat o`tgach qorinning yuqori, o`rta sohasida (me`da joylashgan sohada) og`riq, ko`ngil aynish, qusish, bosh aylanish kabi belgilari haqida yoritib berilgan

Kalit so`zi: Kislota, ishqor, Og`ir metal, fenezepam, aritmiya, toksikomaniya.

Jahon Sog`liqni Saqlash Tashkiloti (VOZ) ma`lumotiga ko`ra ekologik nuqtai nazardan tashqi muhitda barcha biologik ob`yektlar (odam, hayvon, parranda, o`simlik)ga zaharli ta`sir ko`rsatishi mumkin bo`lgan moddalar soni XX asr oxirida 6 mln.dan oshgan. Har yil 30-40 turdagi yangi dorilar va kimyoviy moddalar hayotga tadbiiq etiladi. Kimyoviy moddalar bilan zaharlanish kattalarga nisbatan bolalarda ancha ko`p uchraydi. Shu bois, mazkur maqolada asosiy e`tibor bolalarda ko`p uchraydigan zaharlanishlarga qaratilgan.

Dori va kimyoviy moddalar bilan zaharlanish belgilari. Kimyoviy moddalar (benzin, kerosin, mashina-poyafzal moylari, dori moddalar va hokazolar)ni og`iz orqali qabul qilish tufayli yuzaga kelgan zaharlanishlarda oradan yarimbir soat o`tgach qorinning yuqori, o`rta sohasida (me`da joylashgan sohada) og`riq, ko`ngil aynish, qusish, bosh aylanish kabi belgilar seziladi. Bundan tashqari qabul qilingan har bir kimyoviy modda yoki dori moddaning o`ziga xos ta`siri bo`lib, shunga xos maxsus belgilar paydo bo`ladi. Masalan: - tinchlantiruvchi va uxlatuvchi dorilar: elenium, seduksen, lyuminal, barbital, barbamil, galoperidol, nazepam, fenazepam, sibazon, dimedrol, pipolfen, suprastin kabilarni qabul qilgan bo`lsa 30-60 minutdan keyin ko`zi qisila boshlaydi, yurganda gandraklaydi, boshi aylanadi, yotadi va chuqur uyquga ketadi.^[1] Uyqu paytida og`ir koma holati yuzaga kelishi, ya`ni nafasi, yuragi to`xtab qolishi mumkin; - Gipertoniya kasalligida qon bosimini pasaytirish uchun qo`llanadigan, klofellin, adelfan, raunatin kabi dorilarni qabul qilish natijasida zaharlanganda arterial qon bosimi normadan pastga tushadi, rangi oqaradi, boshi aylanadi, yurak urishi kuchsizlanadi, yurak to`xtab-to`xtab uradi, ya`ni yurakning ekstratsistolik aritmiyasi yuzaga kelishi mumkin;

Kimyoviy zaharlanishkimyoviy moddalarning organizmga kirib borishi natijasida yuzaga keladigan og'ir holat. Toksinlar farenks, nafas olish yo'llari, epidermisning yuqori qatlami yoki shilliq pardalar orqali kirishi mumkin. Bu holat dori-darmonlar, tozalash vositalari (tozalash, yuvish, yuvish), kosmetika preparatlari, kimyoviy qurollar yoki fabrikada kimyoviy tarkibdagi bug'larni qabul qilish natijasida yuzaga kelishi mumkin. Ta'rifi. kasallik Kimyoviy zaharlanish – bu kutilmagan oqibatlarga, shu jumladan o'limga olib kelishi mumkin bo'lgan salbiy alomatlar kombinatsiyasi. Zaharlanish belgilari turli xil intensivlik va klinik ko'rinishda paydo bo'lishi mumkin, barchasi toksin turiga va tanaga kirgan miqdorga bog'liq. Bundan tashqari, ma'lum belgilarning namoyon bo'lishiga har bir organizmning individual xususiyatlari ta'sir qiladi. Toksinlarning zaif kontsentratsiyasi tanaga tizimli ravishda kirib kelganida yoki qachonki buzilishlarga olib kelishi mumkin. katta dozalarda qabul qilinadi. Bunday zaharli moddalar ham borki, ularning bir tomchisidan keyin ham tuzatib bo'lmaydigan oqibatlarga olib kelishi mumkin. Kimyoviy zaharlanishda nafaqat moddaning dozasi, balki yoshi ham muhimdir. jabrlanuvchining. Voyaga etgan odamda deyarli hech qanday reaksiyaga olib kelmaydigan zaharning kontsentratsiyasi bola uchun halokatli bo'lishi mumkin. Zaharlar bor, ular kirib kelganda, u yerga kiringunga qadar tanada hech qanday o'zgarishlar bo'lmaydi. hayotiy muhim organlar faoliyatining buzilishi.

Kimyoviy zaharlanish belgilari juda ko'p. Qancha va zaharlanishga olib kelishi mumkin bo'lgan moddalar. Shu bilan birga, har bir toksin turli oqibatlarga olib kelishi mumkin. Kimyoviy moddalar organizmga kiringanda, birinchi alomatlar darhol yoki bir necha soatdan keyin paydo bo'lishi mumkin.

Asosiy alomatlar:

- Kusish, ko'ngil aynishi va bosh aylanishi;
- Bosh og'rig'i va gallyutsinatsiyalar;
- Oshqozon-ichak traktida, qorin bo'shlig'ida og'riq;

- Taxikardiya, yurak urishi yoki yurakning to'liq ushlanishi;
- Ko'z qorachig'ining reaksiyasi (kengayish yoki qisqarish);
- Terining rangi va holatining o'zgarishi (siyanoz, qizarish, sarg'ishlik);
- Qon ketishi;
- Nafas olish tizimining buzilishi (yo'tal, nafas qisilishi, bo'g'ilish);
- Ko'z yoshining ko'payishi, kon'yunktivit;
- Suvsizlanish va diareya. Sabablari Toksiklarning organizmga kirib borishiga yordam beruvchi omillar:

- Tasodifiy yoki maxsus zaharli moddalarni yutish (masalan, kattalar yoki o'smir o'z joniga qasd qilishga uringanda yoki tasodifiy aloqada – bola chiroyli hidli tozalash vositalarini iste'mol qilganda yoki ichganda);

- Kimyoviy qurollardan foydalanish, ish joyida havoga zaharli moddalarni chiqarish;

- Korxonada xodimlarining e'tiborsizligi yoki qoidabuzarliklari natijasida kimyoviy birikmalar teriga, shilliq pardalarga yoki nafas yo'llariga tushishi;

- Pestitsidlar, erituvchilar, bo'yoqlar va boshqalardan ehtiyotsiz foydalanish;

- Ba'zi oziq-ovqat mahsulotlari (zaharli qo'ziqorinlar, o'simliklar va hayvonlar, surrogat spirti);

- Dori vositalarining dozasini oshirib yuborish (tasodifiy yoki qasddan).

Bolalarning dori moddalari bilan zaharlanishi jami zaharlanishlarni 76,9 foizini tashkil etadi; 2. Ro'zg'orda ishlatiladigan kimyoviy moddalar (benzin, kerosin, kir yuvadigan poroshok, sirka (uksus) va boshqa kimyoviy moddalar bilan zaharlanish - 6,9 foizni tashkil etadi;

Bundan tashqari Moskva shahri misolida, zaharlangan bolalar yoshi quyidagicha karakterlanadi. Jami zaharlanganlardan foiz hisobida: 1 yoshgacha jami, zaharlanganlarni 3 foizini tashkil etadi; 1-3 yoshgacha 52,2 foizini tashkil etadi; 4-7 yoshgacha 22,6 foizini tashkil etadi; kichik maktab yoshidagilar, ya'ni o'smirlar - 4,4 foizni tashkil etadi;^[2] Dori moddalar bilan o'tkir zaharlanishlarning oldini olish har bir shifokorning asosiy vazifasi hisoblanadi. Buning uchun har bir dori vositasini asosli ravishda tavsiya qilish va shuningdek, dori preparatlarini kasalxona hamda uy sharoitida saqlanishiga juda katta ahamiyat berish lozim.

Dori vositalarini oziq-ovqat mahsulotlari bilan birgalikda shkaf va muzlatkichlarda saqlash mumkin emas. Agarda barcha tibbiy xodimlar va tibbiy ma'lumotga ega bo'lmagan oddiy insonlar yuqorida ta'kidlab o'tilganlarga to'liqrioya qiladigan bo'lsalar, u holda dori moddalar bilan o'tkir zaharlanishlarning oldi olinishiga 100 foiz kafolat berish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Клиническая фармакология, под ред. В.Г. Кукеса, М. 1991.
2. Лепяхин В.К. я доктор. «Клиническая фармакология», М. 1988.

3. Маматов Ю.Ю. и др. «Клиническая фармакология», Т. 2002.
4. <https://biotus.uz/uz/bolezni>

